

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Η σύνταξη μιας πρότασης

Τα δύο πιο βασικά στοιχεία σε κάθε πρόταση είναι το **ρήμα** και το **ουσιαστικό**.

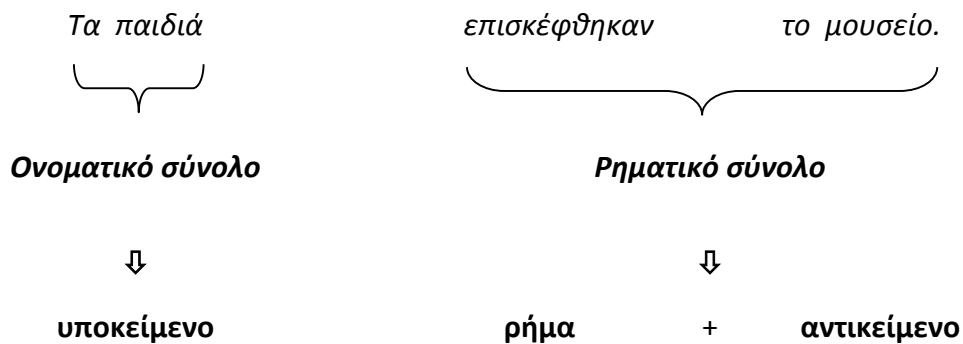
Το κομμάτι της πρότασης που αναφέρεται στο ρήμα το λέμε **ρηματικό σύνολο (ΡΣ)** ή **ρηματικό μέρος (ΡΜ)**.

Το κομμάτι της πρότασης που αφορά στο ουσιαστικό λέγεται **ονοματικό σύνολο (ΟΣ)** ή **ονοματικό μέρος (ΟΜ)**.

Αν προσθέσουμε στους δύο αυτούς πυρήνες της πρότασης τις λέξεις που είναι τα απαραίτητα συμπληρώματα της έννοιάς τους, φτάνουμε σε οργανωμένα **σύνολα λέξεων**.

Π.χ.

Ας δούμε την παρακάτω πρόταση...

Στο 1ο σύνολο, στο ονοματικό σύνολο κυριαρχεί το όνομα (το ουσιαστικό) "τα παιδιά".

Στο 2ο σύνολο, στο ρηματικό σύνολο κυριαρχεί το ρήμα "επισκέφθηκαν".

Όλες οι προτάσεις αποτελούνται από το ονοματικό σύνολο και το ρηματικό σύνολο.

Το ονοματικό σύνολο και το ρηματικό σύνολο είναι οι **Κύριοι Όροι** μιας πρότασης.

Κέντρο της πρότασης είναι το ρήμα.

Ξεκινώντας πάντα από το ρήμα, βρίσκουμε το υποκείμενο και το αντικείμενο.

Ξεκινώντας πάντα από το ρήμα, βρίσκουμε το **υποκείμενο** και το **αντικείμενο**.

Αντικείμενο

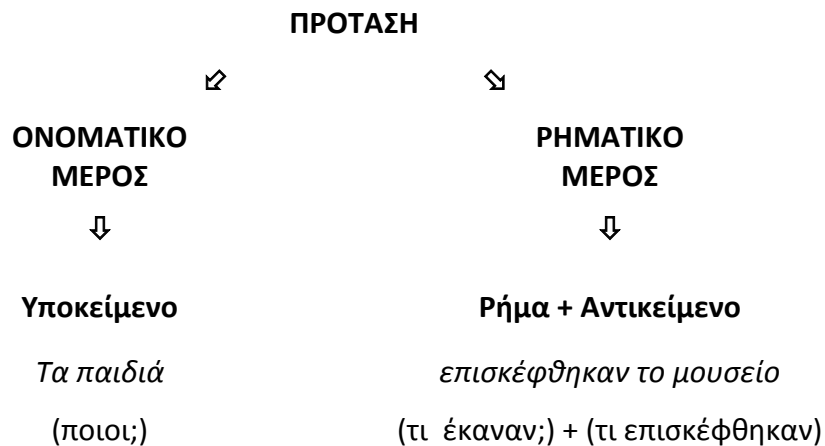
Τα παιδιά επισκέφθηκαν το μουσείο.

Με την ερώτηση **ποιον, ποια, ποιο, τι; + ρήμα (+ υποκείμενο)**, βρίσκουμε το αντικείμενο.

Ποιο (τι) επισκέφθηκαν τα παιδιά; ⇒ το μουσείο (αντικείμενο)

Αντικείμενο είναι το πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, στο οποίο πηγαίνει (μεταβαίνει) η ενέργεια που κάνει το υποκείμενο του ρήματος.

Το αντικείμενο μπαίνει συνήθως σε πτώση **αιτιατική**.

Το αντικείμενο είναι συνήθως ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή ή αντωνυμία. Επίσης, το αντικείμενο μπορεί να είναι ονοματική φράση (φράση χωρίς ρήμα) ή ολόκληρη πρόταση (φράση με ρήμα). Σε ορισμένες περιπτώσεις, μία πρόταση μπορεί να έχει δύο αντικείμενα.

- ↔ **Ουσιαστικό** - Ο Πέτρος σκαλίζει τον κήπο.
- ↔ **Αντωνυμία** - Ο πατέρας σε ρώτησε.
- ↔ **Ουσιαστικοποιημένο επίθετο ή μετοχή** - Φρόντισε τους διψασμένους.
- ↔ **Άλλο μέρος του λόγου ή φράση με άρθρο** - Ρώτησε το πού και το πώς.
- ↔ **Εξαρτημένη (δευτερεύουσα) πρόταση** - Είπε ότι θα έρθεις σήμερα.

Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

Υπάρχουν πολλά ρήματα που η ενέργειά τους δεν πηγαίνει (δε μεταβαίνει) πουθενά, ούτε σε πρόσωπο ούτε σε ζώο ούτε σε πράγμα. Τα ρήματα αυτά λέγονται **αμετάβατα** και δεν έχουν αντικείμενο.

Παράδειγμα

Τα παιδιά κοιμούνται.

Η ενέργεια του ρήματος δε μεταβαίνει πουθενά. Παραμένει στο ίδιο το υποκείμενο (*τα παιδιά*).

Αντικείμενο παίρνουν τα ρήματα που είναι **μεταβατικά**, τα ρήματα στα οποία η ενέργειά τους πηγαίνει (μεταβαίνει) κάπου αλλού, σ' ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Παράδειγμα

Τα παιδιά αγαπούν τα ζώα.

Τι αγαπούν τα παιδιά; ⇒ *τα ζώα* (αντικείμενο)

Η ενέργεια του ρήματος μεταφέρεται από τα παιδιά στα ζώα.

Κατηγορούμενο

Πολλές φορές αντί για αντικείμενο έχουμε **κατηγορούμενο**. Αυτό συμβαίνει όταν το ρήμα της πρότασης είναι **συνδετικό**. Τα δύο πιο συνηθισμένα συνδετικά ρήματα είναι το είμαι και το γίνομαι.

Π.χ.

Ο Νίκος είναι μαθητής.

Τι είναι ο Νίκος; ⇒ *μαθητής* (κατηγορούμενο)

Η λέξη “*μαθητής*” βρίσκεται ακριβώς στη θέση του αντικειμένου, όμως λέγεται και είναι **κατηγορούμενο**, γιατί αποδίδει στο υποκείμενο (στο *Νίκο*) μια ιδιότητα, την ιδιότητα του μαθητή. Τον βάζει δηλαδή σε μια κατηγορία, τον κατηγοριοποιεί (κατηγορούμενο).

Το ρήμα αυτό συνδέει αυτή την ιδιότητα (*μαθητής*) με το υποκείμενο (*Νίκος*), γι’ αυτό και λέγεται **συνδετικό**.

Άρα...

Κατηγορούμενο είναι το όνομα που μας δείχνει τι είναι το υποκείμενο του ρήματος, ποια ιδιότητα έχει, σε ποια κατηγορία ανήκει.

Συνδετικά είναι τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο της πρότασης με το κατηγορούμενο.

Άλλα συνδετικά ρήματα:

βρίσκομαι, θεωρούμαι, μοιάζω, ονομάζομαι, φαίνομαι, εκλέγομαι, υπηρετώ κ.ά.

Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο ή μετοχή. Το κατηγορούμενο μπαίνει πάντα στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό με το υποκείμενο και απαντά στην ερώτηση “τι + ρήμα + υποκείμενο”.

↪ **Ουσιαστικό** - *Ο Πέτρος είναι μαθητής.*

↪ **Επίθετο** - *Η Νίκη φαίνεται έξυπνη.*

↪ **Μετοχή** - *Η Μαρία είναι κουρασμένη.*

Διαφορά αντικείμενου κατηγορουμένου

Το **αντικείμενο** έχει άμεση σχέση με το ρήμα.

Π.χ.
Τα παιδιά προστατεύουν τα ζώα.
Υ Ρ ←→ Α

Η ενέργεια (“προστατεύουν”) των παιδιών μεταβαίνει στα ζώα

Το **κατηγορούμενο** έχει άμεση σχέση με το υποκείμενο.

Π.χ.
Ο Νίκος είναι στρατιώτης.
Υ Ρ Α

Η λέξη “στρατιώτης” δείχνει μια ιδιότητα του υποκείμενου (Νίκος)

